

HET GESCHENK DES KEIZERS.

EEN VERHAAL VOOR OUD EN JONG.

NAAR HET ENGELSCH

door

E. J. VEENENDAAL.

AMSTERDAM

Leek, Steyling & Co. Amst.

A. VAN OOSTERZEE - 1878.

HET GESCHENK .DES KEIZERS.

HET GESCHENK DES KEIZERS.

EEN VERHAAL VOOR OUD EN JONG.

NAAR HET ENGELSCHE

DOOR

E. J. VEENENDAAL.

AMSTERDAM,
HET EVANGELISCH VERBOND. — 1878.

L

Lakenstein is een klein, afgelegen dorpje in Bohemen, maar behoort tot de oudste plaatsen van dat land. Het ontkwam gelukkig aan de verwoestingen van den Hussietenkrijg en aan de nog algemeener verwoesting van twee eeuwen later, toen de Oostenrijksche regeering den Protestantschen godsdienst en de burgerlijke vrijheid van dat land met wortel en tak wilde uitroeien en een menigte steden en dorpen aan moord en plundering prijsgaf.

Wat was de reden, dat Lakenstein in die tijden ongedeerd bleef? Een eerste reden is, dat de bewoners van dat dorpje getrouwe Roomsche-Katholieken gebleven waren, ook toen het licht der Hervorming reeds hun geheele land bescheen; — een andere reden is, dat het gelegen was aan den oostelijken grens van een woeste streek vol

uitgebreide bosschen en ruwe bergen, bekend onder den naam van het Boheemsche Woud.

Ofschoon Lakenstein zelden door reizigers bezocht wordt, zoo is het toch een vrij druk plaatsje, omdat de bewoners der omliggende gehuchten er komen in- en verkoopen. Veel bijzonders is er niet te zien. Er is een oude kerk en een even oude marktplaats, en — een flinke herberg »De Gekroonde Keizer» geheeten. In die herberg had in 't jaar 1781 iets plaats, dat ik u straks zal vertellen.

Op een half uur afstands van Lakenstein, in de richting van het bosch, stond een eenzame woning, omringd door eenige stukken bouw- en weiland. Dat huis behoefde voor de meeste huizen in het dorp niet onder te doen. 't Was evenals deze van hout gebouwd en met zoden en riet gedekt; het kon de winterstormen even goed doorstaan en had van binnen dezelfde gemakken. Het land was even vruchtbaar als het overige land in de omgeving. En toch stond het huis onbewoond, en lagen de landerijen onbebouwd. Sedert verscheidene jaren was dit reeds zoo geweest. Niemand scheen dat erf te willen betrekken, omdat het zoo eenzaam gelegen en daardoor aan de invallen van wolven en beeren blootgesteld was, en ook omdat het, naar de plaatselijke overleve-

ring eigenlijk het gebied van een vroeger klooster was, dat geheel verwoest was geworden door Tartaren, toen dezen in de dertiende eeuw hunne verschrikkelijke strooptochten in het land hielden. Zooveel was ten minste zeker, dat er in lang verleden tijden een kerkhof was geweest; want door diep ploegen in de nu verwaarloosde akkers waren steenen doodkisten en andere voorwerpen, die aan afgestorvenen herinnerden, aan 't licht gekomen. Daarom vermeed de landelijke bevolking dier streken zooveel mogelijk na 't invallen van 't duister, het bezoeken dier landerijen.

Toen dan ook tegen den overgang van winter tot lente, omstreeks drie jaren vóór ons verhaal begint, eene familie met al hare goederen en haar vee de zoo beruchte woning betrok, was dit een onverwachte gebeurtenis. Ten allen tijde zou de komst van vreemdelingen in de nabijheid van Lakenstein de algemeene nieuwsgierigheid opgewekt en tot velerlei opmerkingen aanleiding gegeven hebben, — en wel omdat men op dat dorp bijna nooit vreemdelingen zag. Hoeveel te meer moest de komst dezer vreemdelingen in dat verdachte huis stof tot velerlei vermoedens en gesprekken opleveren. De een vroeg den ander wie de nieuwe bewoners toch waren; men deed allerlei vragen omtrent hen op de marktplaats en

in de druk bezochte herberg, die destijds nog geen gekroonden keizer maar enkel een zwemmenden zwaan tot uithangbord had; maar niemand wist iets omtrent hen te vertellen; niemand had hen ooit vroeger gezien. Eindelijk vernam men, dat zij uit het zuidelijk deel van 't land kwamen, en dat zij de hoeve, en de landerijen in huur ontvangen hadden van den heer van 't dorp, die altijd in Praag woonde, en ieder voorjaar zijn rentmeester naar Lakenstein zond, om de verschuldigde pachten en renten op te halen.

De nieuwe bewoners maakten geen talrijke huishouding uit. De vader, Steven Lenitz, was een man van middelbaren leeftijd en forschen lichaamsbouw. Aan zijne handen was 't goed te zien, dat zij het boerenwerk gewoon waren, en zijn gelaat duidde aan, dat hij om winterkoude noch zomerhitte gaf. Maar met dat al bleek uit zijn voorkomen, dat hij meer verstand bezat dan de meeste boeren van Bohemen. Zijne vrouw Gritzel had een fijner gevormd gelaat dan haar man; er was iets minder ernstigs in haar voorkomen, maar overigens gaf zij dadelijk den indruk, dat ook zij eene goede mate verstand had. Nu moet ik u nog hunne drie zonen noemen: David, Marcus en Matthias. De oudste was bijna volwassen; de anderen behoorden tot den knapanleeftijd, maar allen waren

evenals hunne ouders gezegend met een goede gezondheid, met een flink voorkomen en met de noodige kracht en liefde tot den arbeid.

Nauwelijks had Lenitz de verdachte hoeve met der woon betrokken, of hij ging dadelijk met de zijnen aan 't werk om hun vervallen woning wat op te knappen en hunne landerijen te verbeteren. In al de afgelegen hoeken of minder beschaafde deelen van Europa oefent het landvolk tot op zekere hoogte zelf enkele ambachten uit, waartoe bij meer beschaafde volken afzonderlijke personen noodig zijn. Aldus is de Boheemsche boer zijn eigen metselaar, timmerman, verver en glazenmaker. Onze ambachtslui zouden op hunne kunstvaardigheid en hunnen arbeid zeker heel wat hebben aan te merken, maar de Boheemsche boer is er meê voldaan en geholpen. Zop was 't ook met Steven Lenitz. 't Was maar goed, dat hij zichzelf kon helpen; want van de bureu had hij niet veel te verwachten. De Lakensteiners hadden het op vreemdelingen niet begrepen, bovenal niet wanneer zij uit het zuiden kwamen. Ook hadden zij een hoogen dunk van zichzelf. De Lenitzen konden het echter zonder de hulp der Lakensteiners zoo goed stellen, dat, eer er nog een jaar voorbij was, de geheele hoeve, die zoo lang woest gelegen had, weder bebouwd was, en de woning

van binnen en buiten zoo goed er uitsag als eenige andere in die streek.

Die ijver en kunstvaardigheid trok de opmerkzaamheid. De Lakensteiners begonnen Steven Lenitz achting toe te dragen, al kwam hij dan ook van het zuiden. Ook omtrent zijne vrouw en zijne zonen koesterden zij een goeden dunk. Hoe meer zij hen gadealoogen en leerden kennen, hoe meer de achting toenam. Vooral stonden zij spoedig bekend als stipt eerlijk en rechtvaardig; dat bleek voortdurend op de dorpsmarkt, waar zij elke week kwamen koopen en verkoopen. Hunne bureu waren eindelijk genegen om hun eenige beleefdheden te bewijzen en zochten nader met hen in kennis te komen; maar, al waren de vreemdelingen ook vriendelijk en voorkomend jegens iedereen, zij wilden zich met niemand gemeenzaam maken, en lieten het duidelijk gevoelen, dat zij liever vreemdelingen bleven. Sommigen zeiden, dat zij trotsch waren, omdat zij in de nabijheid van groote steden gewoond hadden en beter onderwezen waren dan de bevolking op de grenzen van het Woud. Anderen hadden gehoord, dat de vader Latijn met zijne jongens sprak. Later oordeelde men, dat zij toch met dwaze denkbeelden behept waren; want toen een nieuwsgierige boer het eens waagde om Steven h t een en ander

te vertellen van de steenen doodkisten, die er op zijne hoeve gevonden waren, en hem te vragen, of zijn huisgenooten niet iets bijzonders gezien hadden, had Steven bedaasd geantwoord: »Neen vriend, niets heeft' onze opmerkzaamheid getrokken, dan de goedheid der Goddelijke Voorzienigheid jegens ons en de onzen, en wat die vondsten betreft, waarvan gij spreekt, och daar steekt niets vreemds in, want er zijn weinig plaatsen op deze wereld, waar niet nu of dan graven zijn gemaakt, sedert dood en ellende onder ons geslacht zijn gekomen.»

Die wijze van redeneeren was geheel nieuw voor de Lakensteiners; maar er werden nog vresmer en verrassender geruchten omtrent de Lenitzen in omloop gebracht. Nu en dan werd, uren nadat de geheele buurschap reeds in rust was, nog licht in de senzaam staande woning gezien, en er heerschte toch onder hen geen ziekte, die nachtwaken noodzakelijk maakte. Zij hadden in dat gedeelte des lands geen vrienden of betrekkingen; maar landlieden, die bijgeval 's zomers in de grauwe avondschemering, of 's winters bij 't vallen van den avond buiten waren, zagen troepjes vreemdelingen in haast de eenzame woning stil binnengaan; terwijl vroegopzijnde schaapherders hen even stil en snel er uit zagen komen; maar

wie die gasten waren, of van waar zij kwamen, kon niemand zeggen.

't Ging moeielijk om door rechtstreeksche vragen achter 't fijne van deze zaak te komen, te meer omdat men met de Leniczen nooit recht vertrouweljk had kunnen worden. Elke zinspeling op dat gaan en komen van gasten werd door hen niet begrepen, en dus alle verdere ondervraging daaromtrent met alle behoedzaamheid ontweken. 't Bijgeloof, dat in Bohemen ook nu nog sterk is, zou het geheim gemakkelijk opgelost hebben; samenkomsten van heksen en tovenaars waren nog wel eens 't onderwerp van gesprekken onder de Lakensteiners; maar Steven Lenitz en zijn huisgenooten waren zoo eerlijk in den handel, zoo matig in levenswijze, zoo ernstig en godvruchtig in hun gesprekken, zoo onberispelijk in geheel hun doen, dat niemand onder de dorpelingen kon gelooven, dat zij zich in eenig opzicht met »de zwarte kunst" ophielden. Niemand? Ja toch een, Jacob Splitermann.

Jacob was de waard uit de herberg, die toen nog onder den naam van »De Zwemmende Zwaan" bekend was. Ook was hij de voornaamste brouwer en ontvanger der belastingen van het geheele district. Al die betrekkingen te zamen maakten hem tot een man van beteekenis in Lakenstein.

Jacob zou zich al licht niet met Lenitz en diens nachtelijke bezoekers ingelaten hebben, zoo hij geene reden gehad had om zich op hem te wreken. Aan niemand durfde hij van dien wraaklust spreken, maar juist daarom nam die lust te meer toe. Ge moet weten, dat een groot deel van Jacob's verdiensten voortvloeide uit den verkoop van het bier, dat hij op eigen kosten brouwde. Dat bier was bijzonder zwaar; sommige menschen meenden dat dit kwam van kruiden, die aan de Lakensteiners onbekend waren; en de Boheemsche boer geeft zich heel gemakkelijk aan onmatigheid over. Nu had men Steven Lenitz aan ouden en jonge mannen den raad hooren geven, om toch niet te veel van hunnen tijd en hun geld in »De Zwemmende Zwaan» te besteden. Iedereen wist dat hij alle verzoeken van de hand wees om onder een glas zwaar bier van Jackos brouwsel een koop te sluiten of een markterening te betalen, zooals de meeste koopers en verkoopers deden; en evenals de zilversmid, die tempeltjes van Diana maakte, zoo haatte Jacob den man, die zijn bedrijf in gevaar bracht.

Hij achtte het niet raadzaam, om aan zijne dorpsgenooten mede te deelen, waarom hij dan toch eigenlijk zulk een hekel aan Lenitz had; want er waren reeds eenigen, die begrepen, dat

Steven Lenitz op goede gronden hen voor »De Zwemmende Zwaan» waarschuwde; de waard toch werd dagelijks rijker, en zijn beste klanten werden dagelijks armer. Maar Jacob gaf een geheele andere reden op voor zijn ijver tegen Lenitz. Toen er zoo 't een en ander gemompeld werd omtrent hetgeen er op de afgelegen hoeve zou plaats hebben, gaf Jacob er de donkerste nitlegging aan. Hij herinnerde de dorpelingen, vooral hen, die tot laat in den avond bij hem bier dronken, wat in den tijd hunner grootvaders zeker gebeurd was. Hij waarschuwde hen om zich door huichelarij niet te laten meeslepen. Werd niet van den Satan gezegd, dat hij als een engel des lichts kon verschijnen? Welnu, wat kon men dan van de dienaren des Satans verwachten? Hij verzekerde, dat zulke dingen in het zuiden van 't land alle-daagach waren. Lang geleden waren daar verschrikkelijke zaken gepleegd door een toovenaar, Johan Huss geheeten, die 't volk met sprookjes en vertelseltjes uit een oud boek, dat hij had, bezig hield, tot er niemand ter misse of ter biecht ging; hij zelf — Jacob — had dit, toen hij nog een jongen was, door een reizenden monnik in zijn ouderlijk huis hooren vertellen. Dit was zeker, — het was zeer gevaarlijk om met men-

schen om te gaan, die boekengeleerdheid zoeken, en boeken had men Lenitz in handen zien hebben. Hij hoopte maar, dat men de Lenitzen goed in 't oog zou houden, en dat men hen niet toelaten zou om in de buurt te blijven wonen. Bleven zij daar wonen, wie kon dan zeggen wat den eerzamen Lakensteiners nog zou overkomen? Hij voor zich zou iederen Vrijdag zijn vee met wjwater besprengen, en het teeken des kruises op de vier hoeken van zijn huis plaatsen.

Op dezen toon bleef de waard voortbabbelen tot hij zijne eigene verzinsels bijna voor waarheid hield; want het eigenbelang heeft veel invloed op iemands overtuiging. Ook was geen dorpeling zoo bijgeloovig. Jacob hoopte, dat Steven Lenitz en diens hrisgenooten door de plaatselijke overheid ten leste zouden verbannen worden, op grond van een oude wet tegen verdachte toovenaars, die nog geldig was in het land; maar zijne redenen hadden de gewenschte uitwerking niet. De looze boeren vermoedden uit welke bron die woorden vloeiden, en wanneer hij niet meer in hunne tegenwoordigheid was, lachten zij eens hartelijk over zijne praatjes. Zelfs Pater Morris, de dorpspastoor, was niet te bewegen tot het rechtstreeksch onderzoek naar Lenitz mis-

drijven; hij was nog al gemakkelijk tevreden te stellen, en viel niemand lastig, zoolang hij de hem verschuldigde gelden ontving; en de arme Steven was een prompte betaler, prompter dan de meer welvarende Splitermann.

Eigenlijk was toch de waard niet zeer geliefd bij priester of inwoners. Hij behoorde, gelijk zijn naam aanduidt, tot het Duitsche ras, dat, hoe lang ook in het land gevestigd, met een kwaad oog aangezien wordt door de geboren Bohemers, gelijk al de overige bewoners van Lakenstein waren in den tijd van ons verhaal. Jacob hield de onbenijdbare eer van zijn geslacht en afkomst op, door in den handel elk mogelijk voordeel na te jagen en de belastingen op gestrengte wijze te innen. Steven Lenitz en diens huisgenooten kwamen met betalen nooit ten achter, zoodat Splitermann geen vat op hen had. Dit speet hem zeer. Tot zijne groote vreugde deed zich eerlang een bijzonder gunstige gelegenheid op, om zich op den vijand van zwaar bier te wreken.

Op een regen- en stormachtigen dag in 't voorjaar van 1781 kwam een gewapend ruiter in ademloozen haast naar „De Zwemmende Zwaan“ galoppeeren, waar hij den verbaasden waard be-

val, onmiddellijk alles in gereedheid te brengen tot ontvangst van graaf Falconberg, een Oostenrijksch edelman, die met zijn gevolg den nacht in de dorpsherberg wildé doorbrengen. Jacob had nooit gedroomd, dat hij zulk een adellijken gast onder zijn dak zou ontvangen. Het was hem wel onmogelijk om zulken hooggeplaatsten personen aan te bieden wat met hun stand overeenkwam; maar hij wist ook wel hoezeer dat bezoek hem in de oogen der dorpelingen zou verheffen, en evenzeer, dat »grootse lui goed betaalden." Daarom deden hij en de zijnen hun uiterste best om de zaken in de best mogelijke orde te brengen, en zij waren hiermede nog niet geheel gereed, toen, één uur voor zonsondergang een koets met zes paarden bespannen en door gewapende mannen vergezeld, — zooals toen reizen landsgebruik was — Lakenstein's bewoners in verwondering bracht en voor »De Zwemmende Zwaan" stilhiel. Uit de koets stapte een voor zijn rang eenvoudig gekleed lang en fraai heer met een eenigszins droefgeestigen blik; hij was in de kracht des levens, doch niet van forschen lichaamsbouw: het was graaf Falconberg. Hij werd gevolgd door een ouder heer, die niet zulke schoone gelaatstrekken had; dat was de heer Von Sloenbach, zijn secretaris.

Met veel plichtplegingen van de zijde des waards en diens huisgenooten werden de nieuwe gasten, zoo heeren als knechten, in de voor hen gereed gemaakte vertrekken gebracht en van avondeten voorzien. De lange reis en het koude weder hadden hen hongerig gemaakt, anders zouden Jacobs landelijke gerechten hen nog minder gesmaakt hebben. Hij maakte zijne verontschuldiging over het gemis van al de lekkernijen, waarnaar zij te vergeefs vraagden, maar droeg te gelijkertijd zorg, hen onder 't oog te brengen, dat hij van onvermengd Duitsch bloed was gelijk zijzelven en niet een verachtelijk Bohemer.

Toen de Lakensteiners een weinig later in den avond, uit nieuwsgierigheid om de voorname vreemdelingen te zien, de herberg binnenkwamen, hunne gewone zitplaatsen innamen en zich ruimschoots van bier voorzagen, herhaalde Jacob die verklaring niet. Het zware bier maakte, als naar gewoonte, al de tongen los; maar terwijl de waard hen fluisterend waarschuwde en de nabijheid van een wezenlijken graaf en de prachtige liverei zijner geleiders hun ontzag inboezemde, werd hun gesprek vrij stil en bedaard gevoerd, vooral nadat een oude boer, die iets later dan de overigen kwam, hun mededeelde,

dat hij dienzelfden avond een aantal personen op den weg naar het bosch gezien had, die zich naar de eenzame woning van Steven Lenitz begaven.

II.

Het geheimzinnige, dat zich in het onderwerp mengde, wekte de belangstelling op, zoowel van de bedienden van graaf Falconberg als van de dorpingen. En waren onder de bedienden, die de Boheemsche taal verstonden en het medegedeelde vertolkten, voor degenen, die alleen Duitsch kenden, en zoo bereikte het verhaal ook de ooren van hoogere parsonen.

Ik moet u vooraf iets van Jacobs woning zeggen. De voordeur binnengaande, kwam men in een zeer groot vertrek, dat bij deze gelegenheid in tweeën verdeeld was. Het eerste diende tot ontvangst van gewone gasten, en was zoowel gelagkamer als keuken van »De Zwemmende Zwaan;» het andere en kleinere gedeelte was van dit eerste afgescheiden door een beweegbaar scherm, dat halfweg aan den zolder reikte, en verplaatst kon worden, wanneer er behoefte aan

meer ruimte was. De afscheiding werd bij plechtige gelegenheden — dus ook thans — volledig gemaakt door gordijnen van ruwe stof, die van den zolder tot op het scherm hingen, maar niet verhinderden, dat men ieder geluid uit het nevenstaande vertrek kon hooren. Dit afzonderlijke vertrekje, welks vloer met matten belegd en welke wanden met dezelfde ruwe stof behangen waren, werd door den Graaf en zijn secretaris ingenomen. Het gesprek tusschen de dorpelingen en de bedienden kon in het naaste vertrek gehoord worden en wekte de nieuwsgierigheid van den Graaf op; en naardien Jacob zelf zijne voorname gasten bediende, waartoe hij niemand anders bekwaam genoeg rekende, zoo vroeg de Graaf hem om de noodige inlichtingen. Op de eerste vraag, die hij tot den waard richtte, antwoordde deze met een stroom van woorden niet ongelijk aan den overvloed van water, die, bij hoogen vloed, door opengesette sluizen bruist. Alles wat hij omtrent Steven Lenitz en diens huis gehoord had, wist of vermoedde, golfde uit zijn mond. Het was Jacob's vaste overtuiging, dat ieder Oostenrijksch edelman eenig deel aan de regeering had, en zonder moeite en onverwijd maken kon, dat dezen en genen verbannen, gevangen gezet of gevonnisd werden. Daarom sprak

hij: „O, mijnheer de Graaf, wij allen gaan in vrees te bed, en staan met schrik op vanwege de booze plannen, die wellicht in gindsch huis gesmeed worden tegen ons vee, onze kinderen of onszelven. Indien Uwe Genade er toe mocht willen overgaan om hen uit het land te verbannen, zoo zouden de Lakensteiners u op gebogen knieën danken.”

„Wij moeten eerst zien of zij al of niet verbanning verdienen,” zeide de graaf glimlachende. „Wees intusschen zoo goed om aan mijne bedienden te zeggen, dat zij hunne paarden en de mijne gereed maken, want ik ga dadelijk onderzoeken, welk het doel is van de geheime vergadering, die, naar gij zegt, thans ten huize van Steven Lenitz gehouden wordt. Ik twijfel niet of mijnheer von Sloenbach wil mij vergezellen; en ik balast u met het opzoeken van een betrouwbaren gids voor ons, daar wij allen met de omgeving onbekend zijn.”

„Ik ben bereid Uwe Genade overal te vergezellen, waar zij verlangt,” zeide de secretaris; „maar zou het niet een rooverbende kunnen zijn, welke zich het bijgeloof dezer eenvoudige dorpingen ten nutte maakt om zich tegen ontdekking te beveiligen?”

„Dat kan ik niet denken. De handelingen en

de gewoonten, die ons van de bewoners van het boerenerf worden medegedeeld, zij u niet die van roovers; maar wie en wat zij eigenlijk zijn, wil ik bepaald weten."

En graaf Falconberg stond op, om zich bij zijne ruiters te voegen, die zich reeds, op Jacob's last, in beweging gezet hadden. De boer, die het laatst in de herberg was gekomen, diende tot gids; hij was dan ook de eenige in „De Zwemmende Zwaan," die de gevaarlijke onderneming wilde medemaken.

»De heilige Maria behoeft Uwe Genade voor al hunne tooverijen!" zeide Splitermann, terwijl hij de vertrekkende groep een flesch wijwater aanbod. »Zal Uwe Genade zich hier niet even mede besprenkelen? Het is eerst laatstleden Kerstmis gewijd en zal dus vrij wat kracht bezitten."

»Neen, mijn goede man, de hartevangers en pistolen, welke deze kloeke knapen bij zich hebben, stellen mij meer gerust," zeide de Graaf — en weg reed hij met zijn gevolg in den nu stillen en helderen avond.

Na een korten rit kregen zij de afgelegen woning in 't oog; het licht, dat door de vensters scheen, was een goed baken in het donker. Op bevel van den Graaf stegen allen af, lieten hunne paarden onder bewaring van één man, en

pleatsten zich op zulk een wijze, dat de geheele woning omringd was, en niemand der binnensijnden ontsnappen kon. Na deze beschikkingen begaven de Graaf en zijn secretaris zich naar de deur. Alles was binnen stil. Zij konden niets anders hooren dan ééne stem, die op een ernstigen toon iets las of vertelde; maar het vertrek was zoo dicht, dat zij geen enkel woord konden opvangen. Toen de Graaf flink op de deur klopte, hield de lezer of spreker aanstonds op; er werd een verward geruisch gehoord naar 't scheen, van voeten, die zich bewogen, en voorwerpen, die weggeborgen werden; daarop was alles stil. Maar de deur bleef nog altijd gesloten.

»Goede menschen, doet open, of wij breken de deur open,» riep de ongeduldige Graaf, terwijl hij een fellen bous deed hooren. Nog een oogenblik — en men hoorde de grendels langzaam wegschuiven, en Steven Lenitz verscheen zelf voor de halfgeopende deur, met een fakkel in de eene en een stavigen stok in de andere hand, en met groote ontsteltenis op zijn gewoonlijk kalm en peinzend gelaat.

»Wat mag toch uw doel zijn, vrienden, dat gij zulk een geraas maakt op de deur van een eerlijk man?» zeide hij.

»Ons doel is eigenlijk dit,» zeide de Graaf. »Ik

ben beampte bij het Oostenrijksch gouvernement, en heb gehoord, dat vreemdelingen, die niemand in de omstreken kent, gewoon zijn om bij nacht in 't geheim in uw huis te vergaderen; dat dergelijke vergadering zelfs op dit oogenblik bij u plaats heeft, en ik ben hier gekomen om te zien, wie die vreemdelingen zijn, en welk het doel van hunne bijeenkomst is. Mijne manschappen hebben nu huis omsingeld, en laten niemand vertrekken. Zij zijn goed gewapend; uwe vrienden zijn dus niet tegen hen opgewassen. Zijt gij een eerlijk man gelijk gij zegt, dan zult gij mij wel aanstonds zeggen wat hier uitgevoerd wordt; en ik geef er u mijn woord van eer op als Oostenrijksch edelman en gouvernementsbeampte, dat, wat het ook zij, u noch uwen vrienden eenig leed zal geschieden."

»Ik verlaat mij op uw woord, mijnheer," zeide Steven. »De Heer der heeren zij rechter tuschen u en mij, wat het houden van dat woord betreft. Wees zoo goed mij te volgen."

Hierop leidde hij de vreemdelingen door den nauwen gang, die ieder Boheemsch boerenhuis in woonvertrek en graanschuur verdeelt, naar de groote huiskamer, waar een aantal boeren en boerinnen in hun werkpak op stoelen en banken rondom een helder brandend vuur zaten. Zij

zaten allen stil en bewegingloos, maar het was hun aan te zien, dat zij door schrik waren aangegrepen.

»Mijnheer,» zeide Steven, terwijl de graaf hen nieuwsgierig aankeek, »deze vreemdelingen, die uit woningen, hier en ginds in 't Woud verspreid, in het donker en in 't geheim naar mijn huis komen, zijn menschen, die geen rechtvaardige wetten overtreden en geen kwaad beramen. Het zijn goede en wettige onderdanen van den Keizer, goede en eerlijke burgers van hun eigen land; maar tevens zijn het onderdanen van den Koning der koningen, en hopen zij burgers te zijn van het Hemelsche Koninkrijk. Daarom komen zij hier met mij, hun eenvoudigen leeraar, te zamen, om God aan te roepen naar het Protestantsche geloof hunner voorvaderen, welk geloof gedurende bijna twee honderd jaren in dit land zoo onderdrukt en verboden is. Gij hebt mij uw woord van eer verpand, dat hun geen leed zou overkomen; zij zijn in ieder opzicht mijne vrienden. O, moge Hij, in wiens handen de harten der menschen zijn, het uwe neigen om hun zaak en die hunner verdrukte broederen, door geheel Bohemen verspreid te bepleiten bij Keizer Jozef, van wiens rechtvaardigheid en vrijgevigheid wij zooveel hooren spreken!»

„Wees verzekerd, dat ik mijn woord zal houden en alles doen zal wat in mijn vermogen is,” zeide de Graaf, die zich nederzette op het einde van een bank; „ik heb nu voor 't eerst in mijn leven vernomen, dat er nog Protestanten in dit land zijn overgebleven.”

„Mijnheer,” zeide Steven, „duizenden zijn er nog, die op dezelfde wijze als dezen, die gij hier ziet, samenkomsten houden en God aanroepen. Zij hebben dit gedurende meer dan een geslacht gedaan, en zonder dat priesters of overheid het wisten, hebben zij de waarheid behouden, welke hunne vaders van de Roomsche slavernij des gewetens vrijmaakte, en welke nog de gids hunner jeugd en den troost hunner ouderdoms uitmaakt.”

„En hunne leeraren,” zeide de graaf, „hoe verkrijgen zij zulk eene opvoeding als die, waarmede gij, naar ik bemerk, gezegend zijt, want weinig mannen uit uw land spreken het Duitsch zoo goed.”

„Zij worden naar openbare scholen en inrichtingen van hooger onderwijs gezonden, en wel door hunne familiebetrekkingen zelve, indien dezen rijk genoeg zijn; door de hulp van vrienden en bureu, indien zij arm zijn. Zij keeren terug met de noodige bekwaamheid om den bijbel in

de oorspronkelijke talen te lezen; en zij vestigen zich in huisgezinnen en boerderijen, gelijk de mijne, dáar waar hun dienst het meest gevorderd wordt; de gemeenten doen in 't geheim onderzoek voor hen, gelijk ook door mijn gemeente ten opzichte van mij geschied is."

»Welnu," zeide de Graaf na een oogenblik zich bedacht te hebben, »ik zal u zeggen wat het beste is, dat gij doet. Ga, of zend iemand naar al de verstrooide schapen en herders van uw geloof, ter onderteekening van een verzoekschrift om gewetensvrijheid aan den Keizer. Hij is in 't algemeen geen dweepziek of kwalijk gezind vorst. Bestuur deze zaak met uwe gewone geheimhouding, en zodra de onderteekeningen geschied zijn, kom gij dan en uw oudsten zoon met het verzoekschrift naar Weenen; begeef u dan naar het paleis, waar ik een post bekleed, en zeg tot de dienaars, dat gij gekomen zijt om Graaf Falcouberg te spreken. Wie weet of het niet nog iets goeds uitwerkt?"

»Ik zal naar uwen raad doen, mijnheer," zeide Steven, »en uit dankbaarheid voor deze groote vriendelijkheid omtrent mij en mijne arme broederen, voor u bidden, zoolang ik leef. Ook mijne gemeentelieden zullen dit gaarne doen, wanneer ik hen met uw bereidvaardigheid heb bekeud gemaakt

want niemand onder hen verstaat Duitsch behalve ik."

»Goeden avond dan, en draag vooral zorg om voorzichtig te werk te gaan, opdat de vijanden geen lont ruiken!" Dit zeggende trad de Graaf, gevolgd door zijn secretaris, naar buiten, riep zijne manschappen van hunne posten, stapte met dezen naar de paarden, en reed naar de herberg terug.

Jacob en al zijne dorpsgasten keken nieuwsgierig naar buiten, zoodra zij het getrappel der paarden op de dorpsstraat hoorden.

»Al den heiligen zij dank toegebracht dat gij gezond en wel teruggekeerd zijt, edele Heer," zeide de ijverige waard. »Ik wed dat Uwe Genade wel bekend is geworden met al de werken der duisternis, die aldaar gepleegd worden."

»Dat beken ik," zeide de Graaf, »en ik denk zulke maatregelen te nemen, waardoor iets dergelijks voor de toekomst voorkomen wordt; maar ik waarschuw u, eerbare Splitermann, en ik waarschuw tevens al uw dorpsgenooten, om Steven Lenitz, diens huisgezin en allen, die hem bij nacht of dag bezoeken, met vrede te laten, tot gij omtrent deze zaak nadere tijding verneemt, gelijk zeker wel zal gebeuren."

Met deze inlichtingen moesten de waard en

de Lakensteiners zich tevreden stelden. 's Graven manschappen, die buitenshuis geweest waren, konden hen niets vertellen, en buiten Jacob wist niemand wat hij van de zaak denken moest.

„Buren,” zeide hij, „de groote lui gaan gewoonlijk aldus te werk: zij zijn geheimzinnig en behoedzaam, wanneer zij gewichtige stappen denken te doen. Ge kunt er gerust op aan, dat er een strik gezet wordt, niet slechts om er Lenitz en diens vrienden, maar al hunne bondgenooten door 't geheele land in te vangen.”

Graaf Falconberg bleef met zijn gevolg dien nacht in „De Zwemmende Zwaan,” en zette den volgenden dag de reis voort. Na zijn vertrek bleven de zaken in de stille buurt hun gewonen loop houden, behalve dat de nachtelijke bezoekers zelden bij de woning van Steven Lenitz bespeurd werden; en Steven zelf werd soms gedurende eenige weken achtereen niet thuis gezien.

Dit alles bracht den waard en diens gasten wel een weinig in de war. Zij wisten niet wat dit beduidde, maar zij dachten aan de waarschuwing des Graven, om Lenitz met rust te laten.

Toen de korenvelden reeds geel werden, gingen op een vroegen morgen Steven en zijn oudste zoon met hun ruig Boheemsch paard voor den

wagen op reis naar het zuiden. Zij hadden het smeekschrift aan den Keizer van Duitschland, welke waardigheid destijds de Oostenrijksche monarch bekleedde, bij zich; dat smeekschrift was geteekend door al de leeraars en voorgangers der langverborgene Protestantsche gemeenten, en behelsde het verzoek om zijn genadige vergunning tot het uitoefenen van hun openbaren eeredienst overeenkomstig het geloof hunner vaders.

In Oostenrijk moesten alle verzoekschriften van 't volk tot den Keizer zelve gericht worden, en het hing van de gunst, waarin men bij den eenen of anderen hoveling stond, af, of de grieven of verzoeken onder het oog des Keizers kwamen. Zoo hing Steven Lenitz — en met hem al de Protestanten in Bohemen — geheel af van Graaf Falconberg, of liever van de Goddelijke Voorzienigheid, die hem met hun bestaan als bij toeval had bekend gemaakt, en zijn hart had geneigd om gerechtigheid voor hen te zoeken.

't Was een lange reis; maar de arme leeraar en zijn zoon reisden goedsmoeds voort en kwamen in veiligheid te Weenen aan. Zij hadden wel eens gehoord van hovelingen, die hunne beloften vergaten, en zoo be kroop ook hen nu en dan de vrees of misschien de Graaf wel zijn woord

zou houden. Ware dat eens zoo, ach, wat zou er dan van hen en van hunne broedaren tehuis worden? Maar zij lieten zich door die twijfelingen niet terughouden, om zich met hun kostbaren brief naar het paleis te spoeden, waar Steven, overeenkomstig het bevel van den Graaf, tot den eersten man in liverei, dien hij zag, zeide: »Met uw verlof, mijnheer, wij zijn uit Bohemen gekomen om Graaf Falconberg te zien.»

De dienaar glimlachte, en gaf hen over aan het geleide van een tweede, die hen 't paleis verder in bracht, tot zij bij een derden dienaar kwamen, die hen door rijke zalen en over prachtige trappen bracht, welke, naar 't hun toescheen, met al de edellieden van Oostenrijk bezaaid waren, want de eene liverei was nog al prachtiger dan de andere. Eindelijk kwamen zij in een kleiner maar niet minder prachtig vertrek. Daar zat Graaf Falconberg, dezelfde man, die op de bank in Steven's woonvertrek gezeten had. Thans was hij omringd door hoofdofficieren en staatsministers en de dienaar, die hem binnenleidde, fluisterde: »Het is de Keizer.»

Men denke zich de verbazing van vader en zoon; voor een oogenblik stonden zij als aan den grond genageld, maar de Keizer herkende hen en zeide glimlachend tot hen:

»Treedt nader, eerbare vrienden, en vreest niets; ik ben Keizer Jozef, over wien gij aan uw eigen haard tot Graaf Falconberg sprakt. Sta op,» vervolgde hij, terwijl hij het smeekschrift aannam, dat Steven op den wenk des geleiders hem knielende aanbood, »sta op, waardige Steven; uw verzoek is ingewilligd en ik heb een geschenk voor u.»

Op een wenk des Keizers ging een lakei een pakket halen, dat hij aan Steven overhandigde.

»Vaarwel,» zeide de Keizer; ga maar eens zien of het niet de moeite waard is om dit pak mede naar huis te nemen.»

De leeraar boog diep, en een: »God zegene uwe Majesteit,» waren de weinige woorden, die hem uit den grond zijns harten ontvloeiden.

De dienaar geleidde hem en zijn zoon weer tot buiten het paleis, vanwaar zij zich terug begaven naar de eenvoudige herberg, waar zij logeerden.

Daar opende Steven het pak; hij vond er een keizerlijk besluit in, waarbij de strafwetten tegen de Protestanten door het gansche Oostenrijksche gebied werden afgeschaft, en hun de vrije uitoefening van hun godsdienst in iedere provincie des rijks werd toegestaan; ook zat er een bankbiljet van vijfhonderd gulden in, op welks

keerzijde geschreven was: »Geschenk des Keizers tot bouw eener kerk voor Steven Lanitz en diens gemeente.»

Jozef de Tweede bezat een vrijgevigheid, die bij de vroegere vorsten uit het Oostenrijksche huis niet gevonden werd; staatkunde en invloed van anderen beletten hem meermalen om te doen, waartoe hij overigens wel lust had; doch zijn bezoek in het afgelegen boerenhuis, toen hij incognito reisde, om een vriend in Bohemen te bezoeken, was de aanleiding tot het uitvaardigen van bovengenoemd edict van verdraagzaamheid, hetwelk de beste en blijvende herinnering aan zijne regeering blijft. Vóór Steven en zijn zoon hunne woning weder bereikten, werd het edict in al de steden en dorpen van het land afgekondigd; en naardien er nu geen reden tot geheimhouding meer was, liet de leeraar niet na om in 't openbaar te zeggen wat eigenlijk het geheimzinnige was, waarvan het bijgeloof zich had bediend om* zijne woning in een kwaden reuk te brengen.

Jacob Splitermann zag zich door dit alles zeer teleurgesteld en werd bovendien brasaaf uitgelachen; maar hij troostte er zich mede dat de Keizer van Duitschland een nacht onder zijn dak had doorgebracht; en daar zijn uithangbord »De Zwem-

mende Zwaan" door tijd en weder er wel iets veraleten uitzag, liet hij een nieuw maken, waarop een vorstelijk persoon stond afgebeeld en dat tot onderschrift droeg: »De gekroonde Keizer."

Onder de Protestanten in Bohemen was groote maar kalme vreugde; nog grooter was de verbazing der regeeringspersonen in kerk en staat, toen het bleek dat zoo velen het geloof en den godsdienst hunner vaders hadden bewaard, en voor hunne tijdgenooten hadden verborgen gehouden.

Adressen van dankbetuiging werden in menigten den Keizer toezonden, en door dezen vriendelijk ontvangen. Leeraren predikten en eenvoudige kerken verreesen in ieder gewest; maar een der voornaamste werd gebouwd op een gedeelte der hoeve van Steven Lenitz, en wel daar waar de »vreeselijken" steenen doodkisten gevonden waren. Die kerk stond zoowel bij zijne gemeente als in de omliggende dorpen bekend onder den naam van »Geschenk des Keizers."

HET EVANGELISCH VERBOND.

Uitgaven in het Abonnementsjaar 1878.

	Geb.	Ing.
Dauwdruppelen 1e Serie. 5 Boekjes ieder met een gefill. omslag	f 0.60	f 0.60
Idem 2e Serie. Idem	f 0.75	" 0.75
Evangelie (Het) in het dagelijksch leven. 2e Serie, met platen	" 1.25	" 0.90
EVERSZ: Van den Berg der Zaligheden. Eerste deel. Met 4 platen	" 1.25	" 1.50
FUNCKE: Gods wijsheid in de kinderkamer	f 0.25	" 0.25
FRIES: Lichtschakeringen. 1e Stuk. In de schemering. Met een plaat en gefillustreerd omslag	f 0.60	" 0.60
Idem. 2e Stuk. In den Zonnenschijn. Met Idem.	f 0.60	" 0.60
Grijsje en hare kinderen. Met gefill. omslag	f 0.40	" 0.40
Het leyen van Eliza.	" 0.90	" 0.50
OOSTERZEE. (Dr. J. J. VAN) Verspreide Geschriften II. Christelyk-Historische Opstellen.	" 2.00	" 2.40
Oude Eli (De) met 2 platen	" 1.25	" 0.90
Paerlen (Kostbare) 1e Serie. 6 boekjes, ieder met een plaatje en gefillustr. omslag	f 0.40	" 0.40
Idem 2e Serie. Idem Idem	f 0.40	" 0.40
Palissy, De Hugenootsche Pottenbakker, met 16 platen.	" 1.90	" 1.50
FRESSEL: Brieven van Priscilla aan Sabina uit de eerste eeuw. Tweede Serie	" 1.90	" 1.50
V. S. Een heldere ster tusschen donkere wolken. Met twee platen en gefillustreerd omslag	f 0.75	" 0.75
V. S. Bidder-Arnold Stein (1222). Met plaat	f 0.20	" 0.20
V. S. Het Duel. Met plaat	f 0.15	" 0.15
VEENENDAAL: De Eskimos in Groeland en Labrador. Land-, volk- en zendingarbeid	f 0.50	" 0.80
Idem. Het geschik des keizers. Met gefillustr. omslag	f 0.20	" 0.20
Idem. De pleegzoon van den Ispelmaker. Met gefillustreerd omslag	f 0.20	" 0.20
Idem. De pleegdochter uit „de Vliegende Vee”. Met gefillustreerd omslag	f 0.50	" 0.20
Zaadkorrels. (Nieuwe) 7e Serie. 6 boekjes ieder met een gefillustreerd omslag	f 0.25	" 0.25
Idem 8e Serie. Idem	f 0.25	" 0.25
Zondagschoolrooster voor 1878, geperforeerd, prijs f 0.05, 100 Ex. f 3—	gratis.	gratis.
De Zondagschoolonderwijzer. 4e Jaargang. Wenken bij de Zondagschoolrooster voor 1878. Verrechjet den 20sten van iedere maand. Prijs bij intekening per halfjaar f 0.75. pro compl.	" 1.00.	" 1.50
	f 20.55	f 17.40

waaraan in den loop van het jaar nog meerdere werken van actuelen inhoud kunnen worden toevoegd.

